

AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS AUTORIŲ TEISIŲ IR GRETUTINIŲ TEISIŲ
ĮSTATYMO NR. VIII-1185 20 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo Nr. VIII-1185 20 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant turimais resursais sustiprinti kovos su kūrinių piratavimu pajėgumus, padidinti atlygį kūrėjams ir sudaryti sąlygas efektyviam autorių teisių ir gretutinių teisių programos įgyvendinimui.

Siekiama efektyviau panaudoti turimus resursus, juos nukreipiant subjektams, turintiems aukščiausią kvalifikaciją ir patirtis autorių, gretutinių teisių apsaugos srityje – Lietuvos radijo ir televizijos komisijai (toliau – LRTK) bei kolektyvinio autorių ir gretutinių teisių administravimo organizacijoms (toliau – Kolektyvinio administravimo organizacijos).

Taip pat siekiama 5 procentais padidinti kūrėjams kompensacinį atlyginimą už kūrinių ir įrašų atgaminimą asmeniniais tikslais (toliau – Kompensacinis atlyginimas) iš tų pačių turimų finansinių resursų.

Įstatymo projekte numatytų pakeitimų poreikį lemia tai, kad:

- LRTK trūksta finansinių resursų dar labiau sustiprinti sėkmingai vykdomos antipiratinės veiklos pajėgumus. Nuo 2019 m. kai LRTK buvo suteikta teisė kovoti su autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimais, LRTK atliko daugybę veiksmų ir pasiūlė ne vieną iniciatyvą, kad kova su tokiais pažeidimais taptų dar efektyvesnė. Technologijų pasaulis nuolat keičiasi, tad būtina laiku ir nuolatos tobulėti, siekiant toliau efektyviai užkardyti pažeidimus;

- Kultūros tarybos administruojama autorių teisių ir gretutinių teisių programa nėra pakankamai efektyvi, nes dėl pasirinkto modelio kartu su vertingais ir svarbiais projektais tenka finansuoti daugybę mažareikšmių, mėgėjiškų, autorių teisių apsaugai reikšmės neturinčių projektų. Taip nesukuriamos prielaidos reikšmingiems postūmiams autorių teisių apsaugos srityje, didelė dalis resursų naudojama netikslingai, neefektyviai. Reikšmingi pokyčiai gali būti kuriami ilgalaikių strategijų, ir kryptingų tęstinių priemonių pagalba, o esamas projektinio finansavimo modelis tam nėra tinkamas. Nepaisant to, Kultūros taryba yra priversta šiai programai skirti savo administracinius resursus, kuriuos galėtų nukreipti savo pagrindinių veiklų tobulinimui.

- Kolektyvinio administravimo organizacijos vykdo labai specifinę ir įvairialypę veiklą, tiesiogiai susijusią su autorių, gretutinių teisių apsauga ir įgyvendinimu, todėl turi reikšmingas kompetencijas, gebėjimus ir patirtį, kurie yra būtini tvariams autorių teisių apsaugos programos įgyvendinimo sprendimams. Perkėlus šių sprendimų atsakomybę Kolektyvinio administravimo asociacijoms, būtų reikšmingai sustiprintos galimybės vystyti kryptingas strategines kultūrines, šviečiamąsias, teisių apsaugos programas, joms pasitelkiant patikimus, kvalifikuotus partnerius ir tvarius sprendimus (pvz. Kolektyvinio administravimo asociacijų vystomi Pakartot.lt¹, Muzikos salė² (Litexpo), Autorių namai³, Kino fondas⁴, kvalifikuotos teisinės pagalbos kūrėjams programos⁵). Vertingi strateginiai Kultūros tarybos struktūroje pradėti projektai (pvz. akredituota Meno avilio edukacinė autorių teisių ir pedagogų

¹ <https://www.pakartot.lt>

² <https://www.muzikossale.lt>

³ <https://www.latga.lt/autoriu-namai/>

⁴ <https://www.kinofondas.lt>

⁵ <https://www.agata.lt/lt/naujienos/agata-aktoriu-teisinio-atstovavimo-programa-ir-jos-rezultatai-2023-2024-m/>

kvalifikacijos kėlimo programa „Meno teisės, mano pareigos“⁶, ir kt.) galėtų toliau būti sėkmingai finansuojami per Kolektyvinio teisių administravimo asociacijas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatorius – Lietuvos radijo ir televizijos komisija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Įstatymo 20 straipsnio 9 dalyje numatyta, kad 25 procentai Vyriausybės nustatyta tvarka surinkto Kompensacinio atlyginimo yra paskirstomi taip:

- 1/5 LRTK antipiratinio pobūdžio veikloms;
- 2/5 autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programai (ją šiuo metu administruoja Kultūros taryba);
- 2/5 Kolektyvinio administravimo organizacijų vykdomoms kūrybinėms, šviečiamosioms ir teisių apsaugos programoms.

LRTK vykdo jai pavestas antipiratinės funkcijas (ieško piratinio turinio šaltinių, taiko administracinę atsakomybę autorių ir (ar) gretutines teises pažeidusiems asmenims, duoda privalomus nurodymus pašalinti ar panaikinti galimybę pasiekti neteisėtai viešai paskelbtą autorių teisių saugomą turinį), vadovaudamasi Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 78 str., Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo 98 str. numatyta tvarka.

Kultūros taryba įgyvendina jai pavestą autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos programą, vadovaudamasi Kultūros ministerijos patvirtintomis gairėmis.

Kolektyvinio administravimo organizacijos įgyvendina įvairias kūrybines, šviečiamąsias ir teisių apsaugos programas, kurias patvirtina jų visuotiniai narių susirinkimai, t.y. kūrėjų bendruomenės. Vadovaujantis įstatymu Kultūros ministerija vykdo kolektyvinio administravimo organizacijų veiklos priežiūrą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Įstatymo projektu toms pačioms teisių apsaugos priemonėms nuo Vyriausybės nustatyta tvarka surinkto Kompensacinio atlyginimo skirti nebe 25, o 20 procentų (toku būdu 5% padidinti autoriams, atlikėjams ir įrašų gamintojams paskirstomą Kompensacinio atlyginimo dalį), ir tuos 20 procentų nukreipti tiesiogiai už autorių teisių apsaugą ir įgyvendinimą atsakingiems subjektams – LRTK ir Kolektyvinio administravimo asociacijoms.

Įstatymo projekte numatytas naujasis reguliavimas duotų tokius finansinius rezultatus

- apie 275 tūkst. Eur per metus padidinamas Kompensacinis atlyginimas autoriams, atlikėjams, įrašų gamintojams (nedidinant tarifų);
- apie 90 tūkst. Eur per metus padidinamas finansavimas LRTK vykdomoms antipiratinėms veikloms;
- apie 180 tūkst. Eur per metus padidinamas finansavimas Kolektyvinio administravimo asociacijų (AGATA, Latga, AVAKA) vykdomoms kūrybinėms, šviečiamosioms, teisių apsaugos programoms (kurias įgyvendina jos pačios arba per kvalifikuotai pasitelktus partnerius).

Pabrėžtina, kad numatomi rezultatai nepareikalaus papildomų valstybės ar kt. resursų. Pokyčius siekiama įgyvendinti perskirstant turimus, o ne numatant naujus finansus.

Numatomi papildomi finansiniai resursai (90 tūkst. Eur) LRTK sudarytų sąlygas priimti papildomus naujus darbuotojus ir kelti esamų specialistų kvalifikaciją išskirtinai darbui su autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimais, taip užtikrintume efektyvų plečiamą LRTK

⁶ <https://menoavilys.org/meno-teises-mano-pareigos/>

antipiratinė funkcijų įgyvendinimą. Skaičiuojama, kad šie papildomi resursai leistų dvigubai padidinti tyrimų skaičių dėl Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 122 straipsnyje nustatytų nusižengimų (nuo 115 iki 230 per metus). Ypatingai svarbu tai, kad LRTK daugiau nei metus taiko IP (angl. Internet Protocol) adresų blokavimą. Ši naujai taikoma poveikio priemonė ypač išsiskiria savo efektyvumu užkardant prieigas prie ES sankcionuotų televizijos programų, neteisėtų sporto renginių transliacijų pasiekiamų IPTV (angl. Internet Protocol Television) būdu. Todėl kyla poreikis atskirai stebėti IP adresus ir jų kaitą identifikuojant neteisėtai platinamą turinį bei jo šaltinius, Įstatymo projekte numatomi papildomi resursai padėtų užtikrinti tam reikiamus pajėgumus.

Numatoma papildoma kūrėjams skirstoma Kompensacinio atlyginimo suma (275 tūkst. Eur) tiesiogiai padidins kūrėjų gaunamą atlygį.

Numatomi papildomi finansiniai resursai (180 tūkst. Eur) Kolektyvinio administravimo asociacijų programoms leis vystyti efektyvias ir tvarias kūrybines, šviečiamąsias, teisių apsaugos programas pačioms (pvz. Muzikos salė, Pakartot.lt, Autorių namai, Kino fondas, teisinės paslaugos kūrėjams ir kt.), ir pasitelkiant kvalifikuotus partnerius (pvz. akredituota Meno avilio edukacinė ir pedagogų kvalifikacijos programa „Meno teisės, mano pareigos“).

Valstybės galimybės formuoti autorių teisių apsaugos programos politiką išlieka nepakitusios, jas užtikrina įstatyme įtvirtinta Kolektyvinio administravimo organizacijų atskaitomybė ir valstybinė priežiūra.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Teikiamo Įstatymo projekto nuostatos nesukels neigiamų pasekmių, nes siūlomi pakeitimai parengti atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisėje numatytas teisinio reguliavimo sąlygas, įvertinus praktikoje kylančias autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos bei gynimo priemonių taikymo problemas. Įstatymo projekte siūlomos nuostatos atitinka Europos Sąjungos direktyvose numatytus teisių apsaugos tikslus bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, pagal kuriuos autorių teisių reguliavimas turi būti grindžiamas aukšto lygio apsauga, autoriai ar atlikėjai turi gauti teisingą atlyginimą, o autorių teisių apsaugos sistema turi būti veiksminga ir griežta.

Manoma, kad Įstatymo projekte siūlomos naujos papildomos teisinio reguliavimo nuostatos sudarys sąlygas efektyviai taikyti teisių gynimo priemones, susijusias su galimybėmis blokuoti neteisėtą kūrinių viešą prieigą internete.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos kriminogeninei šalies būklei neturės, nes siūlomos teisių gynimo nuostatos nesusijusios su baudžiamosios teisės priemonių taikymu. Tačiau tikėtina, kad papildomas finansavimas LRKT antipiratinėms veikloms padės užkirsti kelią autorių ir gretutinių teisių pažeidimams internete.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Teisėtai kūrybinės veiklos rezultatų panaudojimas įvairiais būdais ir priemonėmis sudaro sąlygas teisių turėtojams gauti turtinę naudą, kuri užtikrina tolimesnes investicijas į kūrybą ir jos rezultatų sklaidą. Tokiu būdu skatinama kūrybinių industrijų plėtra. Tiek meno kūrėjams (autoriams ir atlikėjams), tiek kūrybinių industrijų (fonogramų ir audiovizualinių kūrinių gamintojams bei leidėjams, taip pat teisėtiems platintojams) labai svarbu, kad jų turimos intelektualinės nuosavybės teisės būtų efektyviai įgyvendinamos ir ginamos pačiais efektyviausiais teisių gynimo būdais. Todėl neteisėto kūrinių panaudojimo problema svarbi ne tik meno

kūrėjams, bet ir verslo subjektams, ypačiai verslininkams, plėtojantiems savo komercinę veiklą informacinės visuomenės srityje.

Projekte siūlomos naujos alternatyvios teisinio reguliavimo nuostatos, susijusios su teisių gynimo priemonių taikymu intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams interneto tinkle turės teigiamą poveikį informacinės visuomenės plėtrai, sudarys sąlygas įgyvendinti Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategiją, numatytą Komisijos 2015 m. birželio 6 d. Komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui Nr. COM (2015) 192 final.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus Įstatymo projekte siūlomus Įstatymo pakeitimus, kitų teisės aktų priimti ar pakeisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte nenumatytos naujos sąvokos ir terminai, kuriuos reikėtų įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus (Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo).

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymo projekto įgyvendinimui Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimo ir išvadų neprašyta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia
Komiteto pirmininkas

Kęstutis Vilkauskas